Nagyvárad 1912. XVIII. évfolyam 69. szám. Vasárnap, március 24.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ... 16 kor.
Negyedévre ... 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ... 20 kor
Negyedévre ... 5 «
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ... 24 kor.
Negyedévre ... 6 «

TISZÁNTÚL
POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apácza-utcza 3.
A szerkesztőség kéziratok visszaadásáról vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fillér.

Bankbukások.

Könnyü dolog bankot csinálni; két ember összeáll, az egyik lesz vezérigazgató, a másik ügyész, igazgatók, felügyelők teremnek, mint a subára a gallér, ezek ismerőseiből, leköteleżettjeiből kikerülnek — napi biztosság reményében — a részvényesek, az alapitók csinálnak szindikátust, mely az el nem helyezett részvényeket átvállalja s megindulhat az üzlet, Törlesztési Bank, Országos Bank, Világbank vagy más hangzatos cim alatt.

Még könnyebb az alaptőke fölemelése. Minden bank kettőt emel mostanában: az alaptőkét és a kamatlábat. Az utóbbit az adósok nyögik, az előbbit a részvényesek. Mert nagyon szép dolog volna ugy emelni az alaptőkét, hogy mindenki készpénzt fizetne be. De kinek van készpénze? Azonban az alaptőkét mégis emelni kell, mert ez ma a korszellem; de hogyan? Semmi sem könnyebb ennél. A Világbank részvényesei fölveszik a fölemelt alaptőkét az Országos Banktól — váltóra. Az Országos Bank is emeli a tőkét — s az ő részvényesei a Törlesztési Bankhoz viszik el az alaptőkéről szóló váltóikat. Természetes dolog, hogy ebből a szép versenyből a Törlesztési Bank sem maradhat ki, ő is alaptőkét emel, az ő részvényesei megint elmennek alaptőkét kölcsön kérni a Világbankhoz. És ez igy megy tovább s az ember gyönyörködve szemléli, milyen szépen emelkedik mindenfelé az alaptőke s hogy duzzad a váltótárca — és milyen szépen tart lépést ezzel az általános emelkedéssel a kamat lábának emelkedése is.

Egyszer aztán valahol egy kis hiba esik a szépen lebonyolitott közgazdasági tevékenységben. Valamelyik bank egy kissé elszámithatja magát. Egyszerre zavar áll be az egész vonalon. Kiderülnek a hitelképtelen egyénektől elfogadott váltók, a rossz tőzsdei spekulációk, a fiktiv alaptőkék, a fedezetlen hitelek, — eldördül egy pisztoly, kidől a közéletnek valamelyik nagysága, utána bukik egy bank, károsodik ezer és ezer jóhiszemü ember, elusznak kisemberek keservesen összeszedett garasai, melyeket a nagynevü bankférfiakba bizva, a kitünő hangzásu Világbankba elhelyeztek, a lapok két napig tárgyalják az esetet — harmadik nap pedig uj bank alapitóinak felhivását közlik.

Sehol sem virágzik ez a közgazdasági tevékenység olyan nagy mértékben, mint Budapesten. Londonban nincs annyi utca és annyi utcasarok, mint Budapesten bank s aki Budapesten nem bankigazgató, annak bizonnyal nincs jó téli kabátja. Csodálatos az, hogyan alakul minden héten egy-egy uj bank, vagy legalább is bankfiók. Ragyog a cégtábla, két öles a bejáratnál elhelyezett aranyos felirat, mely a különböző üzletágakat fölsorolja, az igazgatósági terem csupa angol bőrbutor — de kint a forgalmi teremben a napszámbérért alacsonyabb fizetésért robotoló és Szomaházi István lipótvárosi tárcáiban olyan irigylésre méltóan megénekelő bankfiuk elkeseredésükben szociáldemokrata szakszervezetekbe akarnak tömörülni s az ember minden nap azzal veszi kezébe az ujságot, vajjon melyik bankigazgató lőtte magát főbe megint a gyorsvonaton, természetesen első osztályu fülkében?

Rettenetes tanulság a legutóbbi eset, mely egy országos kórról rántja le a mérleget és veszteség-nyereség számlák csillogó adataiból szőtt leplet. Legfőbb ideje, hogy tanuljunk, okuljunk belőle, tanuljanak első sorban közéletünk vezérférfiai. Több alaptőke, ragyogóbb mérlegek helyett legyen a jelszó: több reálitás — és az emberekben több önmérséklet. Inkább kevesebb közgazdasági tevékenység, de valamivel több — hogy is mondjuk csak szeliden — valamivel több szolidság.

*

A politikai válság.

A munkapárt körében *Khuen* mostani királyi kihallgatása elé nagy reményekkel tekintenek. Azt hiszik, hogy a kihallgatás, mely vasárnap lesz, *Khuen reaktivitásával* fog végződni. A reaktiválást ugyan még nem lehet végleg elhatározottnak tekinteni, hanem csak mint olyan lehetőséget, melylyel a korona a kibontakozás során meg fog próbálkozni.

A reaktiválás feltétele azonban Khuen részéről bizonyos garanciákhoz van kötve.

Elsősorban biztositékot kell nyujtani Khuennek arra, hogy ha a végleges véderőtörvényt két hónapon belül nem szállitja, az évi ujonckontignens már a felemelt létszám alapján történik. A második feltétel a rezolució elejtése. A harmadik feltétel, hogy a választói reform tekintetében megegyezés a pártokkal, hogy ilymódon leszereljék a véderőjavaslatokkal szemben való obstrukciót. Végül garantálnia kell Khuennek a jövő hónapban összeülő delegációk tanácskozása sima lefolyásu lesz.

Ezek az előfeltételei annak, hogy Khuen reaktiválásának lehetősége szóba jöhet.

A rezolució-kérdés és a véderőprobléma azonban nagy akadályokat tornyositanak Khuen vállalkozása elé. Politikai körökben tudják hogy *Andrássy* és *Tisza* serényen fáradoznak azon, hogy a Kossuth-pártot a rezolució elejtésére rábirják és valami formulával aranyhidat, épitsenek a pártnak.

A krizis sarkpontja a véderőjavaslat, amelyet a Justh párt részéről Khuen azáltal vél biztositathatónak, hogy a választói jog reformjának alapelveit megállapitó elvi törvényjavaslatot nyujtana be.

A reaktiválásnak kilátásai ily módon nem mondhatók éppen rózsásaknak s igy vagy egy más politikussal való kisérlet, vagy háztehoszlatás következik.

Vilmos császár Bécsben.

Bécs, március 23.

Vilmos császár ma délelőtt fiával *Agost Vilmos* herceggel és menyével *Alexandra Viktória* hercegnővel és *Viktória Lujza* hercegnővel ideérkezett. Rossz idő miatt a király *Schönbrunnban* várta őket. A pályaudvartól Schönbrunni kastélyig vivő uton nagy tömeg csoportosult és éljenzett. A megérkezés a penzingi pályaudvaron történt, ahol a fogadásnál *Lipot Szalvátor* képviselte a királyt.

Kivonult a 32. gyalogezred diszszázad teljes diszben, a főbb katonai diplomáciai méltóságok 11 óra után pár perccel jelentették az udvari vonat közeledését. A császár hosszasabban beszélgetett a perronon Lipót Szalvatorral, azután a többi főherceggel kezet fogott és a perronon megjelent előkelőségeket megszólitotta. A pályaudvarról kocsin Schönbrunnba hajtattak.

Mikor a király az ablakból a kocsit közeledni látta, kiment a kék lépcső platánjára, ahol már számos főherceg volt együtt.

A király a porosz tábornagy egyenruhát viselte a fekete sasrenddel. Amikor a Vilmos császár a kocsiból kilépett, a király néhány lépcső fokot lehaladt, hogy a császárt üdvözölhesse.

Az uralkodók többször megölelték és meg-

Perzsa-szőnyeg raktárunkat május 15-éig bezárólag kiárusitjuk
és igy alkalmat nyujtunk eredeti beszerzési árban kiváló szép és értékes szőnyegeket vásárolni
ERDŐS és GRÜNFELD
cégnél
Bémer-tér, Poynár palota

csókolták egymást, Agost Vilmos herceg és a két porosz hercegnő megakarta csókolni a kezét, de őfelsége nem engedte meg, s mind hármukat arcon csókolta. Az üdvözlés után a király bevezette vendégeit a kastélyba s mindegyikük bement a számukra kijelölt lakosztályba.

Bécs, márc. 23.

(Saját tudósitónktól.) Vilmos császár lakosztályának elhagyása után az uralkodót kereste fel, akivel hosszu ideig tanácskozott. 12 órakor az udvari méltóságokat fogadta a német császár, majd pedig a kormányok tagjai tisztelegtek nála.

Délután Vilmos császár visszaadta a vizitet Khuen-Héderváry Károly miniszterelnöknek.

Városi tejközpont.

Munkáskertek, — munkáslakások.

A lakás- és élelmezési szakbizottság tegnap délután hosszan tanácskozott három szociális és közegészségügyi intézmény létesitése felett. Ezek közül legfontosabb a tejellátás városi kezelésbe vételének kérdése, amely minden nagyobb nehézség nélkül megvalósitható, éppen ugy, mint Temesvárott.

Az ülésen *Gerő* Armin főkapitány elnökölt; jelen voltak dr Moskovits József, dr Dőry Ferenc, dr Barna Armin, Weingärtner Andor, dr Berkovits René, Materny Imre, Horváth Géza, Róth János, Farkas István, Plander Sámuel, dr Pácz Sándor, Popper József, dr Nemes Aron, Réz Mihály, Balogh Döme, Weisz Lajos, Kovács Kálmán, Fried Ferenc, Székely Sándor, Korbély József, Szücs Izsó, Schenker Mihály, Egely Alajos jegyző.

Városi tejkezelés.

Gerő Armin főkapitány, mint a bizottság elnöke jelentést tesz a temesvári tanulmányut eredményéről, mely szerint — amint a *Nagyvárad* jelentette már — a városi tanács a tejközpont felállitása iránt az előkészületekre intézkedést tett. Bejelenti a főkapitány a bizottságnak, hogy a már létező tejárusitó részvénytársaság átvételét, a városi üzembe való bekapcsolását gondolja célszerünek s eziránt kéri a bizottság véleményét.

Dr *Dőry* Ferenc nem helyesli, hogy a város egy már létező tejcsarnokkal fog majd konkurrálni. Ez drágitani fogja a tejet. Helyes volna, ha ez a társaság valamely módon alkalmat adna arra, hogy a város ellenőrző befolyást gyakorolna s igy biztositanánk a jó tejet. — *Balogh* Döme ezt nem fogadhatja el. Jó és olcsó tejet csakis városi kezeléssel lehet nyujtani a lakosságra, mert a város nem akar hasznot s igy remélhető, hogy a hatósági kezelés eredménynyel fog járni.

Székely Sándor szükségesnek mondja a városi kezelést, mert jelenleg az áruba bocsátott tej egészségtelen. A részvénytársasággal való egyesülést nem látja okvetlen szükségesnek. A javaslatot egyébként, mint a közélelmezés javitására vezető első lépést, örommel üdvözli.

Dr *Markovits* József szintén örömmel fogadja a javaslatot. Feltétlenül helyes, hogy a tej hamisitását mindenképen igyekezni kell megakadályozni. Számon kell azonban azzal, hogy már van egy részvénytársaság. A város ezt nem ütheti agyon és fontos, hogy ez nagymennyiségü tejet már lekötött magának. Ezért tárgyalni kell ezzel a csoporttal. Küldjenek ki egy bizottságot a főkapitány elnöklete alatt, hogy megegyezést keressen a részvénytársasággal. Hangoztatja azonban, hogy a városi kezelést mindenképpen megteremteni kivánják.

Weisz Lajos szükségesnek tartja, hogy konkrét javaslattal álljanak a tanács elé, mert ennek a kérdésnek megvalósitását a tanács is óhajtja. Kivánja, hogy tárgyaljanak a részvénytársasággal.

Róth János szintén a társasággal együtt óhajtja megoldani a kérdést, nehogy drága maradjon a tej.

Dr *Mayer* László külföldre hivatkozik, hogy ott mindenütt meg van már a városi tejközpont és mellette vannak magánvállalkozók is, amelyek azonban kiszorulnak. Itt is meg kell csinálni a tejközpontot, akár egyesül a részvénytársaság a várossal, akár nem.

Gerő Armin főkapitány rámutat arra, hogy a közélet elsőkelő férfiai alakitották meg a tejcsarnokot, nem üzleti szempontból, hanem főleg a tej körüli mizériák elháritására. Ha velők közöljük, hogy ez a cél a hatósági tejközponttal lesz jobban elérhető, bizonyára átadják üzemüket. Annál is inkább tenni fogják ezt, mert a temesvári példa is mutatja, hogy a magánvállalkozás a hatósági tejellátás mellett nem tud egzisztálni. Ajánlja, fogadják el a javaslatot s azt az inditványt, hogy tárgyaljanak a részvénytársasággal.

Székely Sándor azt hangoztatja, hogy a város csak haladjon a maga utján, csinálja meg a központot s akikre ez sérelmes, majd jönnek ajánlataikkal.

Dr *Pácz* Sándor helyesli ezt a véleményt. Többek ismételt felszólalása után a bizottság kimondta, hogy tárgyalást kezd a már fenálló részvénytársasággal.

A kiküldött bizottság tagjává választották Székely Sándort, dr Dőri Ferencet, dr Pácz Sándort, Weingärtner Andort és Weisz Lajost. A bizottság elnöke Gerő főkapitány s hivatalból tagja Mayer László főorvos.

A munkáskertek.

A gyáriparosok országos szövetségének nagyváradi fiókja kérelmet intézett a városi tanácshoz munkáskertek felállitása iránt. Egyelőre a terv elfogadását és a terület kijelölését kérték a kérvényezők.

Székely Sándor, Weisz Lajos, Szüts Izsó felszólalása után Gerő Armin főkapitány kimutatja, hogy a város még éppen akkor értékesiti előnyösen ingatlanait, ha erre a célra földet ad, min ezidőszerint potom áron van bérbe adva. A bizottság elhatározta, hogy a tervet örömmel üdvözli és annak előkészitésével megbizza Székely Sándort, Weingärtner Andort, Szüts Izsót, dr Moskovits Józsefet, dr Mártonffy Marcelt és Schenker Mihályt.

A munkáslakások.

Klein Sámuel és társai vállalkozók ajánlatot tettek a városnak munkáslakások épitése iránt. A kérelmezők nem nyujtanak elég garanciát és ezért a bizottság napirendre térést javasol.

Weisz Lajos ezzel kapcsolatban kivánja, hogy sürgessék meg a tanácsnál a városi munkáslakások ügyét.

Gerő Armin rendőrfőkapitány kijelenti, hogy a tanácsot tudomása szerint mulasztás nem terheli, az ügy elintézés alatt van.

A Szent László-téri árubódék.

A Szent László-tér aszfaltozására való tekintettel a jelenlegi árubódék helyett alkalmazandó csinos kis árusátrak tervét dolgozta ki a városi mérnöki hivatal, amelyek ideiglenesen a vásárcsarnok felépitéséig állanának fenn a Szent László téren.

Dr *Berkovits* René tiszti orvos hozzászólása után a bizottság kimondotta, hogy nem járul a tervek keresztülviteléhez, mert a bódék felállitása költséges és késleltetné az árucsarnok felépitését.

Ezzel véget ért az ülés.

Katholikus Diákgyülés.

A III. Országos Katholikus Foiskolai Diákgyülés, amely április 20—21-én, másfélnapi időtartammal *Kassán* fog lefolyni, gyönyörü munkatervvel fog a nyilvánosság előtt megjelenni, hogy a főiskolai ifjuságot egy munkásabb, tisztább és nemesebb életnek és jövőnek nyerje meg. E munkaterv megvalósitói: az ország legünnepeltebb gondolkodói és szónokai tételeikkel az ifjuság egész erkölcsi, szellemi, társadalmi, önmüvelődési törekvéseit és egyesüléseit felölelik.

E mozgalomban részt fog venni a *nagyváradi jogakadémia* is, amelynek ifjuságát különösen a némrég megalakult Kongregáció igyekszik toborozni, Nagyváradról a központi bizottság védnököknek felkérte gr. *Széchényi* Miklóst, megyés püspököt, aki, a kongregáció vezetőjét ezen mozgalom erkölcsi és anyagi támogatásáról biztositott; továbbá *Fetser* Antal, *Lányi* József dr, *Belopotoczky* Kálmány t. sz. püspököket. Diszelnökök: *Hoványi* Gyula dr, akadémiai dékán; *Kiss* Géza dr, *Sigmond* Andor dr, *Bochkor* Mihály dr, akadémiai tanárok; tiszteletbeli elnök: *Szilágyi* Dózsa premontrei tanár.

A rendezőség minden módon megkönnyitette a Kassára való utazást és az elszállásolást. Ha 10-en utaznak féláru jegy; kevesebben 33 százalék engedményt nyernek. Kassán való tartózkodás idejére ingyenes elszállásolást és 2 ebéden és egy vacsorán látja vendégekül a résztvevőket. Ezen diáknapgyülés az összes katholikus ifjuságé lesz, amennyiben a kongregáció szóval találkoznak, csak azt jelenti, hogy ennek tagjai a rendezés munkájában résztvesznek. Nagyváradon már nyolcan jelentkeztek a részvételre. Jelentkezni lehet *Szilágyi* Dózsa, premontrei tanárnál, aki szivesen szolgál szükséges felvilágitásokkal. Ajánlatos jelentkezni még e hó 31-ig, hogy lehessen gondoskodni az elszállásolásról.

Návay-Szabó László lemondása.

Budapest, márc. 23.

(Saját tudósitónktól.) Hivatalos helyről nyert értesülés szerint Návay-Szabó László legközelebb beadja nyugdijazás iránti kérelmét. Az államtitkár egészségi állapotára való tekintettel kéri nyugdijazását.

Kávéház megnyitás!

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy a Szinház utcán Bazár épületben volt szinházi sörcsarnok megszünt s helyébe egy a modern kornak minden kényelemmel berendezett **kávéházat** létesitettem, melyet **szombaton f. hó 23-án délbe ünnepélyesen megnyitottam.** Minden igyekezetem oda irányul, hogy tisztelt vendégeim igényeit a legmesszebbmenőleg kielégithessem. Nagybecsü támogatásukat kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Pollák Gyula, kávés.

A románok (oláhok) bevándorlása
és egyes román irók.

Irta: Dr. KARÁCSONYI JÁNOS.

Mikor »százezer baj, millió jaj egy tévedés miatt« cimü kis értekezésemet megirtam, tudtam, hogy az nem fog válasz nélkül maradni. Evszázados tévedést egyszerre kiirtani nem lehet s azok, akik gyermekkoruk óta mást tanultak, védelmezni próbálják a megszokott tévedést. Azért mindig figyelemmel kisértem a román lapok nyilatkozatait.

Nagyon jól tudtam továbbá, hogy az én kis értekezésem is csak emberi munka, s igy nem tökéletes. Tudtam, hogy, ha van benne valahol hézag, megtámadható rész, azt azok, akik eddig egész más szempontból indultak a román nép történetének vizsgálgatásában, nagyon hamar észreveszik.

Nyugodtan mondhatom, hogy a végső eredményt megdöntő hibát okoskodásomban nem találtak. De találtam én különösen két román papnak birálatában olyan nyilatkozatokat, amelyek mutatják, mi tartja őket még vissza a történeti valóság elfogadásától.

Ezerek akarok válaszolni teljes tárgyilagossággal.

Mind dr Lupás János (Tribuna 1911. dec. 11-iki 261. szám), mind Paklisán Zeno (Cultura crestina 1912. évfolyam 12—13.) azt hiszik, hogy a románok (oláhok) állandóan Duna balparti lakosok és a Traján császár gyarmatositásától való leszármazásnak meséje sokkal régibb Bonfininál. Idézi is Lupas Kekaumenos és Kinnamos görög irókat és III. Incze pápa leveleit a XII. és XIII. századokra nézve bizonyságul.

Azonban nem veszi észre, hogy ezek nem a Duna balparti, hanem a Duna jobbparti, Bolgár- és Görögországokban lakó románokról beszélnek! Különben is Kinnamos és III. Ince csak annyit mondanak, hogy az oláhok (románok) latin, római származásuak. Kekaumenos pedig, akinek véleményét a románokról béke kedvéért nem idézem, azt mondja, hogy az oláhok a dákoktól és bessusoktól származnak és Traján legyőzte (nem pedig telepitette) őket. Tehát épén ellenkezőjét állitja annak, amit Lupas akar bizonyitani. En nem fogadom el Kekaumenos véleményét, mert a román (oláh) nép és nemzet latin eredetét elismerem, de viszont azt sem tehetem józan ésszel, hogy ellenkezőt olvassak ki belőle, mint amit ő mond.

Találnak azonban mind Lupás, mind Paklisán egy irót. Aeneas Sylviust, aki legalább is 22 évvel Bonfini irásának keletkezése előtt azt irta, hogy a Trajántól Dáciába telepitett gyarmatnak valamelyik Flaccus volt a vezére és a gyarmatosok erről Valachusok-nak neveztetnek. E nép még ma is római nyelven beszél, de az nagyon megváltozott, ugy, hogy olasz ember alig érti meg.

Én érkezésemben a szörnyü tévedés eredetét e szavakkal kezdem: »A XV. században már széltében divatozott a renaissance. Mindenütt keresték a hatalmas rómaiak épületeit, könyveit, szobrait és egyéb nyomait.« Aeneas Sylvius (II. Pius pápa) is ilyen humanista iró volt, de bár bejárta fél Európát, Bécsen tul nem jutott. Nem csoda tehát, hogy ő is elvakitva és teljességgel nem ismerve a román (oláh) népet, ily sületlen véleményt nyilvánitott. De hogy ez nem volt általános vélemény az akkori tudósok közt, bizonyitjuk Chalcondylas Leonicus görög történetiróval, aki épen kortársa volt Aeneas Sylviusnak (1428—1463), de nála sokkal jobban értesült, mert hisz Görögországban született Athénben, Konstantinápolyban élt és igy a románokat (oláhokat) sokkal jobban ismerte. Ő ezt irja: »Az azon nyelvvel élők, mintha rómaiak volnának. Hogy honnan kerültek e földre? (Dacia földére) senkitől sem hallottam. Magam sem gyanitom, hová valók. Mondják, hogy sok felől gyült oda a nép s hogy nem mutatott még semmit, amit a történelem feljegyzésésre érdemesnek találna.*,)

Azonban én, midőn a szörnyü tévedést ismertettem, nem azt kutattam, ki találta ki először? hanem azt, kitől terjedt el? Már pedig maga Aeneas sem állitja oly határozottan a Traján gyarmatosoktól való leszármazást mint Bonfini ezen szaviaból: »A legionibus enim et coloniis a Trajano et caeteris Romanorum impetatorinibus in Daciam deductis, Valachi pro manarunt.« **.)

Már most Bonfininak a müve terjedt annyira mind Magyarországon, mind külföldön, hogy a szörnyü tévedés forrásául ő tekintendő. Lupás kimutatja, hogy pontatlan vagyok. Azt irtam ugyanis csak ugy nagyjából, hogy Heltai 1574 ben nyomataki Bonfini müvét pedig először 1565-ben és másodszor 1575 ben adta ki előbb latinul s azután magyarul. De ezzel Lupás csak az én malmomra hajtja a vizet, mert világos, hogy igy még jobban terjedt a tévedés. Hozzá teszem még, hogy németül Bonfini müve már 1541-ben megjelent, 1581-ben pedig másodszor. Tehát 1711-ig megjelent latin nyelven 7 sze, németül 2-szer és magyarul 1 szer. De már azelőtt is kéziratban kökökézen forgott, ugy, hogy a XVI. században legalább négy kéziratról van tudo-másunk. ***)

Ezzel ellentétben Aeneas Sylvius müvét csak egyszer nyomtatták ki az 1551—71 években Basel-ban. Ki szerezte be Magyarországon az ilyen külföldön nyomtatott látszólag Magyarországot épen nem érdeklő könyveket? Nincs is nyoma. Nem is hivatkozik a XIX. századig senki az ő müvére és igy ő a tévedés eredete nem lehetett.

Paklisán más oldalról igyekszik az állitólagos hagyományt megerősiteni. Azt olvassa ki Francesco della Valle 1533-iki tudósitásából, hogy a Tirgoviste mellett levő deali (deel)-i monostor kalugyerjei Bonfini től függetlenül hirdették, hogy Traján kiosztotta katonáinak a tőle meghóditott földet és azt mintegy római gyarmattá tette. (Magyar Történelmi Tár. III. 23.)

Azonban Tirgovist-en, amint másunnan is tudjuk, meg Francesco della Valle elbeszéléséből is világos, a magyarországi ferencrendüeknek is volt kolostoruk. Eppen e ferencrendüek foglalkoztak főkép könyvek másolásával és szerzésével. Nagyon természetes tehát, hogy e ferencrendü szerzetesek ismerték Bonfini müvét és tőlük hallották a tévedést a tirgovists-deeli kalugyerek. E kalugyerek különben Francesco della Valle szerint nem voltak románok, hanem görögök, náluk tehát mást mint irodalmi tudást nem is lehet feltételezni. Hogy a katonáktól származtatják a románokat, világosan mutatja, hogy Bonfitini »E legionibus eszim« szavaiból indultak ki.

A való történet sserint Dacia 106—262 lakossága éppen nem csupán katonákból került ki.

Igazságtalannak tartja Lupás azon nyilatkozatomat, hogy 1740-ig a románok (oláhok) nem ismerték Bonfini müvét, mert nem tudtak latinul még olvasni sem. Es idéz három moldvai irót, akik olvasták és felhasználták.

Hát ez félreértés. En azt, hogy nem tudtak latinul olvasni az erdélyi román (oláh) lakosokra és nem a moldvai, vagy havaselyi előkelő férfiakra értettem.

Egy kis jóakarattal észrevehette volna ezt az összefüggésből. Tessék ezek közül Bonfini ismerő férfiut felmutatni!

Mind Lupás, mind Paklisán nagyon megütköznek azon történeti igazságon, hogy a románok (oláhok) először a görög nemzetnél ismerték meg a keresztény vallást. Hivatkoznak, hogy a vallás alapvető fogalmai mind latin eredetüek s a Miatyánk és Hiszekegy szavai majdnem mind latin származásuak. En a vallás külsőségeiről beszélek és ők a belsőre hivatkoznak. Pedig nem a belső fogalmakról lehet megismerni, melyik néppel érintkezett egy-egy vallás megismerésekor, hanem a külsőségekről. Hiszen a magyarban is az Isten, lélek, imádság és egész csomó alapfogalom mind tiszta magyar eredetüek, de azért a püspök, plébános, káplán, mester, kántor, apáca, pokol, Jézus stb. szavak világosan mutatják, a magyarok a latin szertartásu szlávoknál ismerték meg először a keresztény vallást.

Mit ér tehát, ha Lupás a tőlem idézett és a románnyelvbe átment 14 görög szó közül megcáfolja a »biserica« görög eredetét? Hát egy helyett mutatok fel neki még három kétségtelen görögből vett román szót s ezek a »metanie« (leborulás) »eftim« (olcsó), »desaga« (átalvető.« Nincs időm a román (oláh) nyelv bővebb egybevetésére a göröggel, de ez a 16 is világosan mutatja, hogy olyan keletkezett a román (oláh) nyelv, ahol görög hivatalnokok, papok és kereskedők voltak az urak, tehát Szalonikitől nyugatra a Pindus hegység mentén.

Mivel mind Szeben mind Tordamegyében vannak Szelistye nevü falvak és az 1297-iki oklevél olvasásánál nem jegyeztem fel rögtön, melyik megyéhez tartozott az, melynek határa 1297 ben még Bányabük falu alkatrészét tette, megesett rajtam az a hiba, hogy e tordamegyei Szelistye falut felcseréltem a szebenmegyeivel. Köszönöm, hogy e tévedést Lupás észrevette és helyreigazitotta. Megbocsáthatja e véletlen elnézésemet, mert hiszen ő is ember. Vele is megesik mindjárt ez ujságcikkélyben, hogy nem találja meg a Jirecek: »A bolgárok története« 183 ik lapján a tőlem idézett tiszta román neveket, pedig hát a 27-ik sorban ott van mind a kettő: Klidion és Kimpolung.

Nem állhat meg azonban Lupás azon okoskodása, hogy ha a XII.—XIV. században egyes falvak nevei nem említtetnek, csak annyi következik, hogy e nevek nem voltak meg ez időben. Mert való, hogy az ember szabad akaratától függő események, csaták, könyvek, épületek stb. meglehettek, vagy megtörténhettek, bár az iratokban nem említtetnek, de falu határ nélkül és föld nélkül nem létezhetett. Ha tehát az 1233-iki oklevél világosan mutatja, hogy a mai szebenmegyei Paplaka és Resinár területe Nagyszeben és Kisdisznód határához tartozott, ha az 1236-iki oklevél pontosan mutatja, hogy a biharmegyei Kis-Ujfalu területe akkor még a Körös Kisjenőhez tartozott, világos, hogy e falvak nem létezhettek, mert hiszen falu legelő, szántó egy szóval külön határ nélkül ép ugy nem lehetett meg, mint az ember levegő nélkül.

Ellenben legyen megnyugodva Lupás a szebenmegyei Szelistye falura is van döntő bizonyitékunk, hogy nem állott Traján ideje óta maig, hanem csak 1242. után keletkezett. Kettős oklevelünk is van reá 1196-ból és 1211-ből, hogy a mai Szeben, Fogaras és Brassó megyék területe s igy a szebenmegyei Szelistye határa is 1142-ig, sőt részben 1211-ig »desertum«, »terra deserta et inhabitata« »puszta és

*.) Corpus scriptorum Historiae Byzantinae. Bonni kiadás II. 77. 78. ll. Jancsó. A román nemzetiségi törekvések. 58 l. Hunfalvy Az oláhok története. II. 36. l.

**) Bonfini: Rerum Ungaricarum Decades II. l. VII. Kölni 1690. kiadás 196.

***) Császár Mihály: A magyar közmüvelődés a XV. században Antonius Bonfini Rerum Ungaricarum Decadének alapján. Budapest, 1902. 32—34 ll.

KAJÁRI ÖDÖN
Elektrotechnikai vállalata. Nagyvárad, Lévay-palota, Körös oldal
Iroda és csillár raktár . . . . . 497.
Telep és éjjeli ügyeletes telefon : 1192.
Ajánlja dús csillár raktárát.
Készit **villamos világitsi és erőátviteli,** valamint **csengő és házi telefon** berendezéseket.
A legjobb minőségü **Dr. JUSTH-féle Wolframlámpák** legolcsóbb beszerzési forrása.

lakatlan« föld volt. *). Ilyen terra inhabitata, nulla prorsus habitatio és sylva szavakból sokat tanulhatnának román testvéreink, csak ne tegyenek ugy, hogy dicsekszenek a latin szavakkal és latin eredetükkel, de ha a latin szavak ellenük válnak és nem értenek latinul.

Roppant elavult és a történeti tudomány hélőszéke előtt meg nem állható különben Lupasnak és Paklisannak abbeli egész okoskodása, hogy történeti hagyomány traditio historica a legfőbb bizonyiték a románok (oláhok) állandóan Duna palparti lakására.

Csakhogy e történeti hagyomány nincs meg! Hasonlitsuk csak össze a magyar és a román ugynevezett történeti hagyományt. A régi magyar történetirók mind azt bizonyitották, hogy a hun és a magyar egy nemzet voltak és midőn Arpád bejött tulajdonképen csak régi örökségét, Attila birodalmát foglalta el. A hun birodalom megsemmisülése és a magyaroknak a hunokkal való tudákos összekeverése közt 453-tól 1190-ig csak 747 év telt el és olyan iró, aki a két nemzet külön voltát határozottan tagadná, tulajdonképen nincs is. Mégis a történeti tudomány e hagyományt nem fogadja el, mert le nem irt, meg nem örökitett hagyomány négyszáz évig fenn nem állhat. Nem fogadja el azért sem, mert az összekötő kapocs a hun és a magyar nemzet között az egy forma hadviselésen kivül nincs. Az állitólagos kapcsot, az erdélyi székely magyarok hun származását az ő nyelvükben a többi magyaréval való teljes egyezése megdönti.

A románoknak Daciából való kiköltözködése és a dunabalparti románoknak (oláhoknak) Traján gyarmatosaitól való származtatása közt — elfogadva, hogy Oeneas Sylvius már 1450-ben nyilvánitott ily féle véleményt (1450—272)=1178 év telt el. Már ez maga mutatja annak képtelenségét, hogy e románok (oláhok) állandó **erdélyi lakáról történelmi hagyomány létezhessék.** A hagyomány teljes megszakitását mutatja, hogy egyetlen egy római város nevét fenn nem tartották még átalakitva sem!

Egy ujságiró**) ugyan felkiált, hogy az Abrud, Ompoly, Maros, Vulkán, Mehádia, Tisza szavakat kitől vettük volna át, ha a románok (oláhok) fenn nem tartják. De hát ezzel csak tudatlanságát árulja el, mert hiszen ezeket mind a szlávoktól vette át a magyar és a magyaroktól az oláh. Csakis a szláv csinált a Maris-ból Morist s ebből a román Mures-t, mint a mori-ból csinált muri-t.***) Mehádia pedig a magyar Mihál-ból származott. De meg három — a III. és IV. században élő római iró Eutropius, Vopiscus és Rufus Sextus egészen világosan mondják, hogy 265—272 közt a rómaiak Dáciából teljesen kivonultak, a Duna balpartjára költöztek. A Dácia városaiból és falvaiból kihozott rómaiakat Moesia közepén helyezte el.

Hát a római eredetekre annyira büszkélkedő románok (oláhok) meghazudtolják őseiket és nem hisznek azoknak, akik Dacia pusztulását látták, megértek!?! Hát inkább hisznek annak a hizelgő 1100 esztendővel később élő Bonfininek, aki ott Retanatiban messze minden igazi romántól (oláhtól) Hunyadi Mátyás származása kedvéért sütötte ki a románoknak (oláhoknak) Erdélyben való maradását?! Vagy inkább hisznek a 1100 évvel később iró Oeneasnak, akinek ott Németországban teljességgel nem volt alkalma megismerni a régi irók tudósitásait és a románok (oláhok) igazi történetét?

*) Urkundenbuch zur Geschichte des Deutchen in Siebenbürgen 1. 2. 11. U.
**) Romanul 1911 okt. 19
***) Magyar nyelv 1906. 100—101.

Hát ez lehet politika, de nem igazságszeretet! Lehet ezzel magukat és népüket félrevezetni, de lehet a komoly, igazságszerető férfiakat megtéveszteni. És hiába hivatkoznak a külföldi, e tekintetben járatlan német tudósokra vagy akár a régen tulhaladott mint Opitzra, a költőre, vagy Ranke-re, az ujkori világtörténetiróra, vagy rég tulhaladott álláspontu magyar történetirókra, mint Horváthra és Szalayra, mert az előzőknek még csak idejök sem volt Bonfini tévedéseit megvizsgálni, a régi magyar történetirók pedig még nem tudták, hogy Anonymus csak meseiró, s müve csak geographiai értékkel bir.

Haladás számba megy ezek után már az is, hogy Lupás elismeri az albán nyelvnek hatását az oláh nyelvre. Csakhogy azt irja, nem lehet tudni, hogy az albán nép hol lakott régi századokban? Tehát lakhatott a Duna balpartján is és itt is gyakorolhatott a román (szerinte dákó-román) nyelvre.

Amde legyen nyugodt Lupás. Ha nem is tudjuk, hogy Krisztus előtti századokban hol laktak az albánok, de azt tudjuk, hogy már 150-ben a szlávoknak a Balkán félszigeten való letelepedése előtt elfoglalták a Kroja Sentari között levő hegységeket és igy épen jókor ott voltak, hogy a 410—800 közt alakuló román nyelvre hatást gyakorolhassanak. Pholomeus Claudius 140—150. táján irt Geographiájában világosan beszéli ezt s igy az albánok a Daciában 106—260. közt lakó rómaiakkal nem érintkeztek.

Az albán, görög és bolgár szláv hatás mind csak a Balkánon érhette szépen egymásután a román (oláh) nyelvet. A népszokások, a népköltészet stb. mind mind balkáni eredetü.

Még jobban a dolog érdemébe vágó Paklisan felszólalása. Ő már a románok állandó erdélyi lakása ellen felsorolt döntő bizonyitékokat szeretné meggyengiteni. Elolvasta Porphyrogeneta Konstantinnak azon tudósitását, hogy a besenyők és magyarok között négy napi járásnyi puszta föld van, de azt mondja, hogy ez nem kényszerit bennünket azon következtetésre, hogy Erdély 950 évben még lakatlan volt.

Ha Paklisán a Honfoglalás kutfőiben nem csupán ez általam idézett lapokat nézi meg, hanem ha tudományosan foglalkozni akar e dologgal és végig nézi az egész müvet és megtekint esetleg egyéb egykoru tudósitásokat is, láthatta volna, hogy az ilyen egyes országok között levő 4, 5, 10 napi távolságok, ezek az ország közök lakatlanok voltak.

Ibn Roszteh például ezt irja: »A besenyők és a szlávok tartománya között 10 napi járóföld van. Az odavezető uton nagyon terjedelmes és *járatlan* területeken kell áthaladni.« Csurdezi ezt irja: A besenyők és szlávok között 10 napi távolság van, *de járt ut* nincs.* A szerirek és khazarok közti távolságról ezt irju Ibu Roszteh: »Hogy Kazarországból utazol hozzájok (a szerirek-hez), utad 12 napig tart *pusztaságban.*** A Bajor- és Csehország közt levő területre 1103 táján épen azért huzódott Szent-Göntér, *hogy ott egyedül* remeteségben éljen.*** Auerfurti Szent-Brunó pedig személyes tapasztalatból irja: »1108-ban elindultam a besenyőkhez. Az oroszok ura két napig vezetett engem seregével egészen országának szélső határáig, amit a kóborgó ellenség ellen nagyon erős és nagyon hosszu keritéssel zárt el mindenfelől (firmissima et longissima sepe undique circumclausit.) Kimegyünk a kapun és két napon át mentünk, senki sem ártván nekünk. Harmadik nap három izben vitettünk halálra«****

* A magyar honfoglalás kutfői. 174.
** U. o. 187
*** Katona: Historia eritica I. 193 l.
**** Wenzel: Árpádkori okmánytár I. 16. l.

Ezek és hasonló ilyen adatok azok, amelyek kényszeritenek bennünket annak elfogadására, hogy az országok közt levő távolságok annyi napi lakatlan területet jelentenek. S mivel Konstantin müve 38 fejezete szerint a besenyők a Prut és Szeret mellett laktak, a 48 fejezet szerint pedig a magyarok a Temes, Maros és Körözs mellett, világos, hogy a négy napi járás lakatlan föld nem lehetett más, mint a mai Erdély.

Különben Erdélyről egyéb forrásokból is tudjuk, hogy még a XI. században is jórészt lakatlan volt, pl Szent László serege a kunok ellen harcolván több napig tévelygett ott és csak az mentette meg az éhenhalástól, hogy bölény, meg szarvas falkákra bukkant, s mint fent idéztem Szeben-Fogaras és Brassómegyék területe az oklevelek szerint is 1142 ig illetőleg 1211-ig lakatlan (desertum inhabitata) volt.

Tehát az egykoru tanuk és adatok nagyon kényszeritik a igazság szerető el nem vakult embert annak belátására, hogy 950 táján Erdély lakatlan volt, és igy a románok állandó ott lakása mese.

Nagy ellentmondást lát Paklisan értekezésemben ott, ahol Anonymusról beszélek. Mert ha Anonymusról beszélek. Mert ha Anonymus bővitője 1280 táján élt, akkor kortársa volt a románok bevándorlásának, hogyan irhatja mégis, hogy már itt voltak a magyarok bejövelelekor?

Hát kérem van egy jó latin közmondás: »Multa licent stultis, pictoribus atque poetis.« Anonymus és bővitője nem történetiró volt, hanem csak költő, meseiró. Müve nem történet, hanem hőskölteméný. Látható ez abból is, hogy szerinte a magyarok mindig és mindenütt **győznek.** Már pedig azt román testvéreink is szivesen elfogadják, hogy a magyarok nem mindig győztek, hanem vereséget szenvedtek.

Ha Anonymus az igazságot akarta volna megirni, nagyon jól kellett volna tudnia, hogy a görögök és a bolgárok csak 1205-ben léptek szövetségre a konstantinápolyi latinok ellen, addig pedig halálos ellenségek voltak. Tehát nem lett volna szabad őket már 896-ban szövetségesekké tenni. De azért látjuk, hogy müve 41-ik fejezetében a dux Bulgarie cimü adiutorio Graecorum védi Nándorfejérvárt, mintha ez 896 ra nem volna legnagyobb történeti képtelenség.

Epen az, hogy Anonymus a XIII. századbeli állapotokat egyszerüen átteszi a IX. századba, kétségtelenné teszi, hogy müve csak a XIII. század földrajzi állapotait tünteti fel, de történet értéke teljességgel nincs. Aki arra támaszkodik ugy jár, mint aki nádszálra támaszkodik, magát nem tartja de kezét megsebzi!

Nagyon helyesen teszi Paklisán, ha elengedi az 1231 és 1366. évekre tett hamisitványokra való hivatkozást. Igaz, hogy ő ezt azért teszi, mert szerinte vannak ezeknél régibb 1222—24 évekből való igazi levelek, s azokkal lehet bizonyitani, hogy már 1202 ben románok (oláhok) laktak Erdélyben.

En is azt állitom sőt még 1182-re teszem első román csapatok betelepitését Kercz és Szeben közé. Igy tehát nagyon könnyü megegyeznünk, mert az igazi oklevelek mellettem bizonyitanak, a hamisitványok pedig azt akarták volna bizonyitani, hogy Attilla idejétől kezdve mindig ott laktak.

A többiek, amiket Paklisan felsorol, mind félreértés, vagy szót sem érdemlő csekélység. Igy müvem 10. lapján nem azt mondom, hogy 1234 ben jelennek meg először a románok a Duna balpartján, hisz pár sorral feljebb irom, hogy már 1182 ben áttelepitett egy csapatot belőlük III Béla Fogarasmegyébe. Lejjebb csak azt állitom, hogy »legnagyobb számban és egyházilag már szervezve« tünnek fel 1234 ben a Kárpátok és az Al Duna között.

A legujabb tavaszi czipő ujdonságok MOSKOVITS Bémertéri fióküzletében. **Szabott gyári egységárak.** Telefon 687 Telefon 687.

Az, hogy az oláh vajdák első levele nem 1369-ben, hanem 1368-ban kelt, hogy az első román (oláh) nyelvemlék nem 1551-ben, ha nem (ha igaz) 1521-ben kelt, hogy az első román monostor nem 1391-ben (mikor ezt állitottam hirtelenében csak a magyarországiakra gondoltam), hanem 1368-ban keletkezett, nem változtat azon történeti valón, hogy a román nép és nemzet minden müveltségi jelzője három századdal későbbi mint a magyaré.

Nagyon hibás azonban Paklisán abbeli okoskodása, hogy a müvelődés jelzői és eredményei csak azért jelentkeznek három századdal később a román népnél és nemzetnél, mert ő a müvelődés szempontjából a meddő bizanci egyházhoz csatlakozott.

Hát elég rámutni Oroszország történetére és kisül, hogy ez nem igaz. Mihelyt egy nemzet elhelyezkedik, állomot alkot és a kereszténység vallást felveszi, monostorokra, püspökségre, városra, hivatalos kiadványra szükség van. A bizanci egyház megengedi, sőt nagyobb tért engedélyez a nemzeti nyelveknek, még inkább előmozdija a püspökségek, monostorok, nemzeti nyelven irott könyvek keletkezését. Azért Oroszországban már 1037 ben érsekség és monostor keletkezik és ott már 1057-ből származó nyelvemlék, 1037 ben épült templom, 1100 tájan irt nemzeti évkönyv található.

Hogy tekintetben igazsága van Lupasnak. Ő müvemet tendenciozusnek, irányzatosnak mondja. Hát ez igaz. De ez irányzatra nézve mindig büszke vagyok, mert ez irányzat a keresztény szeretet és béke. Sajnáltam tévedésben levő és kesergő román testvéreimet s azért irtam kis értekezésemet.

De éppen azért nincs igazsága abban, hogy **én** értekezésemben megvetőleg, csufolólag nyilatkoztam volna a román népről. Az, hogy sok ideig hegyi pásztor népnek tartom és irom a románságot, az nem megszégyenitő, hiszen én nagyon jól tudom és hirdetem, hogy minden nép maga a német és a magyar is keresztül ment a müvelődésnek ezen a fokán. Volt mindenik vadász, azután pásztor s azután földmives és végül iparos és kereskedő. A jó, becsületes román embernek jó tulajdonságait én jobban elismerem, mint akár az alig egy évig Erdélyben tartózkodó német költő Opitz, mert ezt követeli — amit mindig — mindig igyekeztem megtartani a keresztény szeretet. De ugyanezen keresztény szeretet követeli azt is, hogy a tudatlan, vagy félrevezetett népet Magyarországba való bevándorlásáról felvilágositsam.

Szeretetház Nagyváradon.

A Nagyváradi és Biharmegyei Patronázs egyesület« vezetősége részéről »Nagyvárad és Biharmegye társadalmához« egy *gyermeknevelő és javito intézet (szeretetház)* felállitása érdekében. A patronázs Egyesület részére a város főmérnöke az előleges épitkezési tervrajzokat és költségvetést már elkészitette.

Ezek szerint egy száztizenkét (112) gyermek elhelyezésére, — telken kivül, — a »szeretetház« felépitésére 155000 korona szükséges.

A mennyiben egy ily épület felállittatik, az igazgazságügyi kormány a szeretetházban elhelyezendő minden egyes gyermek után évenkint 400—500 koronát fizet, a mely dotálás fogja képezni alapját a »szeretetház« fentartásának.

A »szeretetházban a züllésnek indult és javitó nevelésre itélt gyermekek az elemi oktatás és valláserkölcsi nevelés mellett konyha és mükertészetre, mezőgazdasági ismeretekre s egy pár iparos szakma elsajátitására készittetnek elő.

A szeretetház felépitésének költségeit az egyesület Nagyvárad város és Biharvármegye törvényhatóságaitól, a latin és görög szertartásu püspökségektől, a róm. kath. káptalantól, a nagyváradi és biharmegyei pénzintézetektől és egyes nemeslelkü egyházi és világi a vagyonos osztályhoz tartozó emberbarátoktól reményli megszerezhetni.

Értesülésünk szerint gróf Tisza István, mint első kezdette meg az adományozást 600 kor. aláirásával.

Az egyesület, amennyiben három év lefolyása alatt a szeretetház épitésére szükséges anyagi eszközöket meg nem szerzi s a szeretetház épitését meg nem kezdené, a nagylelkü adományozóktól befizetett adományokat az adományozóknak visszaadja s nem fogja a Patronázs céljaira felhasználni.

A szeretetházat bármi uton megkell teremteni.

A gyermekfogházak ideje lejárt, — csődöt mondott.

A büntető novella rendelkezései szerint az elzüllött és bünöző gyermekeknek megjavitása és a társadalom részére visszaadása csak oly kultur és szociális intézményekkel érhető el, mint amilyen a »Patronázs-egyesület« részéről felállittatni céloztatik s csakis oly emporiumokon, hol a kellő ellenőrzés erős Patronázsegyesületek részéről teljesithető, mint teljesithető Nagyvárad városában s ne feledjük el, hogy a kérdéses szeretetház létesitése, tenállása már egymagában bizonyitani fogja egy hatalmas megyének és városnak szociális kulturképességét és nagyságát.

Elitélték Szirmai Ödönt.

Adorján Emil sajtópere.

Tegnap nyert befejezést dr *Adorján* Emilnek *Szirmai* Ödön elleni sajtópere, mely *Szirmai* Odönnek az elitélésével végződött. Az esküdtek verdiktje alapján a bíróság *tizennégy napi fogházra es 200 korona pénzbirságra itélte* a Szabadság felelős szerkesztőjét.

A tegnapi tárgyaláson mindenekelőtt az esküdtekhez intézendő kérdések szövegét állapitották meg. Két kérdést intéztek az esküdtekhez:

1. Bünös-e Szirmai Odön abban, hogy Adorján Emilt nyomtatvány utján az inkriminált cikk által becsületében megsértette?

2. Be tudta-e bizonyitani a cikk állitásainak valódiságát.

Ezután a perbeszédekre kerül a sor.

A főmagánvádló képviselője dr *Stokker* József nagyhatásu vádbeszédében azt bizonyitotta, hogy a vádlott rosszhiszemüen járt el. Elmondja azután az Adorján és Hoványi Géza közötti polémia történetét és a cikk keletkezésének historiáját. Az inkriminált cikk egyes állitásairól sorra kimutatja, hogy azok Adorján Emilre nézve becsületsértők, rágalmazók és azok valódiságát a főtárgyaláson nem igazolta.

Szirmay Odön védője, dr *Poynár* Szevér mondotta el ezután szép védőbeszédét. A cikk közérdekből iródott és az csak megengedett jogos kritikát gyakorolt. Semmi becsületsértés vagy rágalmazás nincs a cikkben és a magánvádló szándékosan akar olyasmit beleolvasni. Vegyük ugy a cikket, ahogy van és ne akarjunk a sorok közt olyasmit olvasni, ami nincs az inkriminált cikkben. Vitatja, hogy a tanuk a valódiságot bebizonyitották.

Ezután még *Szirmai* Odön azt a kijelentést tette, hogy teljesen jóhiszemüleg járt el, nem akarta Adorjánt becsületében megsérteni, minthogy nincs is a cikkben becsületsértő kifejezés, vagy rágalmazás.

Egy órakor vonultak vissza az esküdtek és husz percnyi tanácskozás után meghozták a verdiktet, mely szerint Szirmai Odönt bünösnek találták s állitásait nem találták bebizonyitottnak.

A bíróság rövid tanácskozás után meghozta az itéletet, mely ellen a vádlott és védője semmiségi panaszt jelentettek be.

UJDONSÁGOK.

* **Gyümölcsoltó Boldogasszony**. Holnap, hétfőn ünnepeljük a magasztos titok kijelentésének emlékét, amikor a názárethi egyszerü hajlékban az Ige testé lőn. Az ünnepeket Gyümölcsoltó Boldogasszonynak nevezi a magyar nép, mert ezen a napon kezdik meg a gyümölcsfák oltását..

* **A kath. népszövetség megalakulása**. A katholikus legényegyletben ma délután tartják meg Szent József ünnepét s ez alkalkalommal a katholikus népszövetség is megalakulásra. A megalakulás ünnepélyes formák között történik meg. Az ünnepély programja a következő. 1. Alkalmi ének, előadja az egylet dalárdája. 2. Ünnepi beszéd tartja Gálffy Sándor igazgató. 3. Egyleti induló, előadja az egylet dalárdája. 4. A katholikus népszövetség szervezkedő gyülése, a beszédet Popity János dr tartja. Végül ifjusági gyülés lesz.

* **Kövezetvámmentességet kérnek**. A Moskovits Farkas és társa czimagyár részvénytársaság kérelmet intézett Nagyvárad városához, hogy gyáruk részére 15 évi kövezetvám-mentességet adjon a törvényhatóság. Hivatkoznak arra, hogy az állami kedvezményt is megadta a gyárnak a miniszter s a város is sokkal kisebb jelentőségü gyárat részesit kövezetvámmentességben.

* **Az ügyészi és birói egyesület internátusa**. Az országos birói és ügyészi egyesület, mint már emlitettük, Nagyváradon internátus felállitását tervezi, ha a város kellő támogatását sikerül megnyernie. Tegnap ujabb beadványt intézett az egyesület a városhoz, amelyben tájékoztatást nyujt. Az internátust a budapesti mintára akarják létesiteni, a helyi viszonyoknak megfelelő módositásokkal. Összesen 86 benlakója lenne, 43 diákszobával s a felügyelethez szükséges vezetők lakásaival. A lakáson kivül társalgó, ebédlő, diszterem, tornacsarnok, olvasó, zeneterem, könyvtár, beteg szobák, fürdők stb. lennének, villanyvilágitással és központi fütéssel. A beépitendő 11.400 köbméter, az épités 300,000 korona. 1500—2000 négyszögöl területet kérnek a városról.

* **Villamos áramszünet**. Ma, vasárnap március 24-én déli fél 1 órától fél 2 óráig az áramszolgáltatás a városi villamos telepen szünetel.

Reggelizés előtt félpohár
Schmidthauer-féle
Használata valódi áldás gyomorbajosoknak, székszorulásban szenvedőknek.
Igmándi keserüviz
zA elrontott gyomort 2—3 óra alatt teljesen rendbehozza. Kis üveg 40 fill. Nagy üveg 60 fill
Kapható Nagyváradon és vidéken minden gyógyszertárban és jobb füszerüzletben.

* **Halálozás.** *A nagyváradi Kereskedelmi Csarnok* elnöksége szomoru kötelességet teljesit, amidőn a társulat összes tagjainak tudomására hozza, hogy társulatünk tiszteletbeli alelnöke *Lichtmann* József, akit mindnyájan osztatlan tisztelettel vettünk körül, folyó évi márc. 22-én kiszenvedett. Felkérem társulatunk összes tagjait, hogy a folyó hó 24-ik napján délelőtt 10 órakor a boldogultnak Pável utcai házában végbemenendő gyászszertartásnál mindnyájan megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1912. március 23-án. Elnök távollétében: *Hofbauer* Pál társulati alelnök. — A nagyváradi Kereskedelmi Csarnok tiszteletbeli alelnöke Lichtmann József elhunyta alkalmából az elaggodtt kereskedők segélyalapjára ötven koronát adományozott.

* **A v. főügyész felebbezése.** A kapuzárásról szóló szabályrendelet tárgyalásánál a legutóbbi városi közgyülésen az 5. §-ból törölték, hogy akik éjjel nem zárják be a kapukat kihágást követnek el s ez által az egész szabályrendelet elvesztette tulajdoképeni célját. A közgyülés határozata ellen dr Thury László v. főügyész felebbezett. A terv az volt, a felebbezés szerint, hogy minden ház éjjel be legyen zárva; ez pedig illusoriussá vált a határozattal, mert büntetés, megtorlás nélkül erőtlen a szabályzat. Kéri a felebbezés a közgyülés határozatának megsemmisitését s a miniszter uj szabályrendelet alkotására utasitja a törvényhatóságot.

* **Rálőttek egy vállalat igazgatójára.** Tegnap éjjel 11 és 12 óra között *Farkas* Rezső a *bihardobresdi erdőipar vállalat* üzemvezető igazgatója elhagyva szobáját a telepre ment, hogy az éjjeli őröket ellenőrizze. Az igazgató az első és második éjjeli őrt szolgálatban találta. A telep legszélső részében lévő őrhelyen *Bernát* Mihálynak kellett volna őrszolgálatot teljesiteni, azonban Bernát nem volt sehol. Farkas az őr keresésére indult és csakhamar rá is talált az árokban, ahol báránybőr bundájába bujva aludta az igazak álmát. Farkas felköltötte az éjjeli őrt és szemrehányást tett neki, hogy a telepet igy őrzi. Már épen elakart távozni az őrtől mikor megkérdezte az őrt:

— Aztán miért aludt?

— Hászen az urak közül is sokan lopják a napot.

Az őr hangja haragra lobbantotta a különben hidegvérü embert, aki rendre utasitotta a konfidens goromba kodó baktert. Bernát nem hagyta annyiba a dolgot és kevésbé válogatott kifejezésekkel illette a főnökét. Farkas türelmét teljesen elveszitve erre arcul ütötte az őrt, aki hatalmas furkós botjával megtámadta az igazgatót. Az igazgató védte magát és segitségért kiáltott. Farkas kiáltozására felugráltak a munkások és segitségére siettek az igazgatónak. A dühöngő embert lefogták, s kezét összekötötték s igy akarták bekisérni a vállalat irodájába. Az igazgató az emberek előtt haladt s mögötte pár lépésre jöttek a Bernát Mihály kisérői. A sötét folyosón Bernát valahogy kiszabaditotta kezét és oldal táskájából kivette szolgálati revolverét. Még mielőtt megtudták volna akadályozni a fegyert, az igazgatóra emelte és elsütötte. Szerencsére az igazgató figyelmes lett és félre ugrott, ugy hogy a golyó nem talált. Bernát másodszor is akart lőni, azonban kisérői rávetették magukat és kicsavarták kezéből a fegyvert. Az ártalmatlanná tett őrt bekisérték az irodába ahol lecsukták. Az esetről nyomban értesitették a csendőrséget. A dobresdi csendőrségről két ember azonnal a helyszinre ment és letartóztatta Bernátot. Az esetnek csakhamar hire futott a községben, ahol nagy izgalommal tárgyalták az esetet.

* **Küzdelem az alkohol ellen.** A katholikus legényegyletben hétfőn este fél 9 órakor vetitett képekkel előadás lesz az alkohol káros hatásáról.

* **Utcaszabályozási vonalak megállapitása.** Nagyvárad város szépészeti és közlekedési szakbizottsága tegnap délután ülést tartott a városházán, *Komlóssy* József gazd. tanácsos elnöklete alatt, amelyen Hann Lajos, Schvarcz Izidor, Kőszeghy J. és Bige József voltak jelen. Az ülésen több utcavonal megállapitása felett tanácskoztak. Igy megállapitották Mezey Mihály-utca szabályozási vonalát, még pedig akként, hogy az utca egész hosszban 14 méterre kiszélesittetnék. Megállapitották Bethlen-utcának Timár-utcától a Körösig eső részén az utca vonalát; továbbá Rómer-utca szabályozási vonalát, 12 méter szélességgel. Ezen utcában a terület négyszögméterjét 7 korona árban állapitották meg. Végül elfogadták a volt Pecemeder feletti utca szabályozási tervét, a Laporta-malomtól a Rhédey-kertig. — A főmérnök által javasolt szükséglakások terveit helyeslőleg fogadta és megfelelőnek találta a bizottság. Hat ilyen egy szoba, konyha és kamarából álló lakást tervezett a mérnöki hivatal összesen 22000 K. költséggel. A szakbizottság legmegfelelőbbnek találná, ha a munkáslakásokkal együtt a vágóhid közelében épitenék fel, igy együttes kezeléssel kevesebbe kerülne a két intézmény fentartása.

* **Villamos világitás Elesden.** Elesden már régebben mozgalom indult meg, hogy a községet villany világitással lássák el. A mozgalomnak eddig nem volt eredménye, mert a létesitéskor szükséges fogyasztók száma még nem volt meg. Most a szükséges szám össze jött s a község megkötötte a szerződést a Ganz-gyárral. A villany világitás ügye igy gyors tempóban haladhat a megvalósitás felé. Terv szerint novemberre már készen is lesz a világitás.

* **Képkiállitás a megyeházán.** Igen érdekes és müvészi szempontokból értékes képkiállitás nyilik meg hétfőn a vármegyeház nagytermében. Kőváry Lóránd a fővárosi művész-világban legutóbbi kollekciójával, melyet a Müvészházban rendezett, általános figyelmet vont magára. A kiállitás ünnepélyes keretek között történik meg hétfő délelőtt.

* **A boroshordó áldozata.** Burbola hentes tegnap délután két társával a Markovits szatócs pincéjébe akart egy tele hordót leengedni. Burbola a hordó elé ment, hogy igazgassa azt. A hordó megcsuszott s az elől levő Burbolára zuhant, akinek jobb lábát eltörte. Beszállitották a biharmegyei közkórházba.

* **Hagyomány a szegényeknek.** A tegnapelőtt elhunyt Leichtmann József végrendeletében ezer koronát hagyott a város szegényeinek. Az adományt, melyet az örökösök a rendőrségnek adtak át az elhunyt kivánsága szerint, ma, a temetés alkalmával fogja a rendőrség kiosztani. Es pedig az Olasziban lakó szegények között Zilaby Antal rendőrfelügyelő, az ujvárosi szegényeknek Réz Bertalan t. alkapitány, Váralja és Csillagváros szegényei között pedig Vadász József rendőrfelügyelő.

* **A legmagasabb aristokracia** körében az egyetlen akceptált és közbizalomnak örvendő arcszépitő és finomitó a FÖLDES-féle Margit-crém és Margit szappan. Számos vizsgálat bizonyitja, hogy sem ólmot, sem higanyt, sem másnemü káros anyagot nem tartalmaz. Kapható az egész világon, kis tégely 1 korona, nagy tégely 2 kor. Póstán küldi: Gutori Földes Kelemen gyógyszerész, Arad.

* **Modern uri fodrászat**, manicür, pedicür, villanyos »arczmassage« és olvasóterem. **Nagy Sándor-u. 4.** MARTON JOZSEF. **Telefon sz. 775.**

SELYEM TRIKÓ, GUMI TRIKÓ ÉS HALCSONTNÉLKÜLI FŰZŐ
eredeti párisi szabadalmazott gyártmány, csak

Rosenzweig Rózánál

kapható. Szalárdi-utca 9.

☛ x **Nincs itt a vadászat!!** Megkezdődött a tilalmi időszak, de az igazi vadász most már fokozott buzgalommal irtja a ragadozó vadakat s ha kellő sikert akar elérni, ugy fegyverét és patron szükségletét szerezze be szakembernél. Továbbá a legalkalmasabb idő a fegyverek teljes rendbehozására most van, mig a szalonkázás meg nem jön, tehát mindenkinek saját érdeke, hogy fegyvere rendben legyen mire ujból szüksége lesz reá. A legelőkelőbb fegyvergyárosok fegyverei állandóan nagy választékban kezességmellett található LADÁNYI JÓZSEF puskamüvesnél, **Nagyvárad, Rákóczi-ut**, Moskovics palota. M. kir. lőporáruda. **Telephon 269. — Tanoncz felvétetik.**

Rimanóczy műbutorgyár.

:-: **Állandó bútorkiállitás.** :-:

I. rendü tölgy és bükkfa parketta **saját gyártmány.**

Saját készitményü modern cserépkályhák állandóan raktáron. Elvállalja kályhák javitását.

Raktár és iroda: Rákóczy-ut, saját ház.

:-: **TELEFON: 796.** :-:

Költségvetés dijtalan. ☛

ÓVÁS.

Óvakodjunk a selejtes kézi munkáktól. Bővli árut ne vegyen, mikor

ujat és szépet

nálam az elismert olcsó áron szerezhet be.

TÁTRAY GUSZTÁV

Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

☛ **Figyeljünk a czégre.**

ORSZÁGOS KÖZVETITŐ BANK RÉSZVÉNYTÁRSASAG
Nagyvárad, Damjanich-utca 1a sz. em.

Kieszközöl

törlesztéses és jelzálog kölcsönöket,

Financirozza HÁZAK VÉTELÉT és ELADÁSÁT

és azokra, mint minden más ingatlanra a legmagasabb értékbecslés szerint GYORSAN OLCSO KÖLCSÖNT folyósitat.

x **Husvéti tojás cukorkák** rendkivüli olcsón. Szinházi cukorkák, eredeti csokoládé bonbonok, finom tea kenyerek. Kakaó csakis Aszódynál jó fiatalok és öregeknek, 1 negyed kiló 1 K. 40 fillér. Megay cukrász Miskolc, kávéházi, vendéglői büffé cikkek egyedüli elárusitója. Követeljünk minden kávéházban Megay süteményt. Melyen a Megai név nincsen rajta vissza utasitandó. Bohém torta megrendelhető 1 drb 2 K. 10. Megay jósága világhirü. Telefon rendelés Aszódy 635.

Különleges felöltők, kosztümök, blouzok és gyermekruhák a legnagyobb választékban

Spitzer Béla

női és gyermekruha áruházában

Rákóczi-út.

A legfinomabb angol és franczia ruha-vállalat!!

Olcsó szabott árak!

SZINHÁZ.

Heti müsor:

Vasárnap délután: Virágcsata; este: Leány vásár.

Hétfő délután: Tavasz; este: Artatlan Zsuzsi.

Kedd: Györgyike a drága gyermek. (Premier.)

Szerda: Györgyike a drága gyermek.

Csütörtök: Györgyike a drága gyermek.

Péntek: Cigánybáró (Vank István jubileuma).

Szombat: Rablólovag.

Vasárnap délután: Elvált asszony, este: A kis grófi.

Az ünnepi előadások. Ma és holnap vidám, humoros napja lesz a szinháznak. A két ünnepnapon négy pompás operett kerül előadásra. Ma délután a Virágcsatát, ezt a kedves muzsikáju szép operettet játszák, este pedig a szezon legdivatosabb, legpompásabb kiállitásu operettjét, a Leányvásárt adják elő Harry szerepében Medgyaszay Jenővel. Hétfőn délután »A Tavaszt, Zeitner legmegragadóbb sikerü operettjét, este pedig az Artatlan Zsuzsit adják elő.

Györgyike drága gyermek. Kedden este kimagasló irodalmi esemény szinhelye lesz a Szigligeti szinház. Az idei szezon egyik legkomolyabb sikerü darabját, Szomory Dezső Györgyike, drága gyermek cimü szinmüvét mutatják be a nagyváradi közönségnek. Szomory Dezső páratlanul érdekes egyénisége a mai uj abb irodalmi iránynak.

Jankovits Jenő és Véssey Kálmán drámája. *Jankovits* Jenő vármegyei árvaszéki ülnök és *Vessey* Kálmán fiatal iró legközelebb nagyobb szabásu társadalmi drámával lépnek a nagyközönség elé. A drámát, melynek cime *Kettő közül*. Erdélyi Miklós el is fogadta s a jövő hó folyamán szinre is hozza. A darabról eddig igen nagy elismeréssel nyilatkoztak nem csak Nagyváradon, de a fővárosban is, ahol eltekintve attól, hogy a Valentin cég a darabot megvette, eddig egyszinházzal a szerzők maguk kötöttek szerződést.

Szijgyártó és nyerges üzlet

Nagyvárad, Körösz-u. 33.

Budapesten és külföldön 10 éven át szerzett bő tapasztalataim folytán azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a mai kor igényeinek megfelelő **uri kocsizó, lovagló** és **igás** lószerszámokat a legtökéletesebb kivitelben készithetek, ugy hogy készitményeim a legkényesebb igényeket is kielégithetik.

Elfogadok továbbá mindennemü javitásokat és átalakitásokat jutányos árak mellett. A n. é. közönség szives pártfogását kérve kiváló tisztelettel

Vad Gábor,

szijgyártó és nyerges.

ZENE.

A zeneiskola hangversenye. A Nagyváradi Zenekedvelők Egyesülete által létesitett és fentartott nyilvános zeneiskola XXXVI-ik. a jelen tanévben első hangversenyét 1912, március hó 31-én — vasárnap — délután 4 órakor az egyesület helyiségében (Nagyprofactér, községi polgári fiuiskola épület, II. emelet 31. ajtó) rendezi. Belépti-dij felnőtteknek 60 fillér, gyermekeknek 40 fillér A zenekedvelők egyesületének tagjai és a zeneiskola növendékei belépti dijat nem fizetnek. A müsor a következő:

1. Rieding: »Gavotte.« Zongorakiséret mellett hegedün előadja: Csomák József (I. oszt.) 2. Mozart: Első rész C dur zongora trióból előadják: Réz Klára zongorán, Sávor György hegedün és Macalik gordonkán. 3. Beethoven: a) »Menuett« Es dur vonós trióból, Haydin: b) »Menuett« D moll vonós négyesből, előadják: Sávos György I. hegedün, Balogh II. hegedün, Rottenburg Jenő mély-hegedün és Maczalik gordonkán. 4. Beethoven: Első rész a pathétik sonátából, zongorán előadja: Maczalik Gabriella. 5. Elleiton: »Zingareska.« Zongorakiséret mellett előadja: Széles Kálmán (I. oszt.) 6. Mozart: Harmadik rész G moll zongora quartettből, előadják: Macalik Gabriella zongorán, Sávor György hegedün, Rottenburg Jenő mély hegedün és Macalik gordonkán. 7 Haydn: Első rész G dur vonós négyesből, előadják: Sávor György I. hegedün Balogh János II. hegedün Rottenburg Jenő mély hegedün és Macalik József gordonkán. 8. Schubert Heller: »Die Forelle.« Zongorán előadja: Réz Klára.

IRODALOM.

Az Élet magas nivón álló, keresztény szellemü szépirodalmi képes hetilap március 24-iki füzete a következő érdekes tartalommal lelent meg: Az örök japán. — Reménydus március. Lendvai István. — Kutatások az örök jég honában, Dus Ferenc. — Dupla Farkas. Boér Margit. — Roppant nagy szerelem. (Regény.) Kanizsay Ferenc. — Hegedüs László müvészi hagyatéka. O. D. — Sulyos percek. Legioder. — Gondolatok. Maeterlinck. — Barcasági képek. Anka János. — Panu. (Regény.) Aho—Kara. — Az olasz királyi család. — Nevelő meg az akadémia, Rádium. — Uj Szinpad. Radványi K. — Pillanatfölvételek. — Box. Mozgóképek. — Szerkesztői üzenetek. Előfizetési ára negyedévenkint 5 kor. Megjelenik Budapesten VII., Damjanich-u. 50. szám.

A »Vasárnapi ujság« március 24-iki száma pompásan sikerült képeket mutat be a nemsokára lebontásra kerülő budapesti Károlyi-palotáról. Gróf Zichy Géza »Rodosto« operájának előadásáról az Operaházban, a góthai krematoriumról, az olasz király elleni merényletről, a budapesti március 15-iki ünnepekről, Lovassy László emléktáblájáról, Vámbéri Arminról stb. A szépirodalom kedvelőinek Szemere György regénye, Lampérth Géza és Haraszthy Lajos versei, Lengyel Géza novellája, Alexander Bernát szinházi cikke, Jansen Börge regénye adnak magas szinvonalu és élvezetes olvasmányt. Egyéb közlemények: egy nyomdász jubileumáról, kép Harmath Hedvignek a Vigszinházban felállitott emlékszobráról s a rendes heti rovatok: Irodalom és müvészet, sakjáték stb. — A »Vasárnapi Ujság« előfizetési ára öt korona.

SPORT.

A mai sportverseny. Erdekes szórakozása lesz városunk sportkedvelőinek ma délután. A Debreceni Tornaegylet labdarugó csapata bajnoki mérkőzést tart a szépen haladó Nagyváradi Sport Egylet csapatával. Reméljük, hogy ezuttal már az NSE. szebb eredményt produkál, mint tavaly, mert az idén többet trenirozott s a multkor a NAC-cal szemben elég jó formát mutatott. De azért a DTE. már csak erőszakos játéka miatt is veszélyes ellenfél, bárha az idén gyengébb szereplést tanusitott odahaza. Ünnepélyes mozzanata lesz vendégsignek *Niesszler* Aladár jubileuma. A kitünő football játékos ezuttal játszik 250-edszer, s a ritka eset alkalmából, ugy a fővárosi, mint helybeli spertegyletek ünneplésben fogják részesiteni a játék folyamán a sporttéren. A verseny délután 3 órakor kezdődik. Előzőleg ifjusági csapatok mérkőznek. Hétfőn a NAC. népszerü csapata Kolozsvárra rándul és a Kereskedelmi Akademia hires csapatával fog revanche mérkőzést tártani.

TÁVIRATOK.

Lehetetlen a kibontakozás.

Bése, március 23.

(Saj. tud.) Héderváry megbizatása lehetetlen, mert igen nagy nehézségekbe ütközik. Héderváry nak ugyanis illetékes körök véleménye szerint az lenne a feladata, hogy tárgyaljon a Justh-párttal s megszüntetné az obstrukciót és a véderőt vinné keresztül. Ily körulmények között természetesen nincs kilátás rá, hogy Héderváry megbizatása tovább is megmaradjon.

Lezuhant tehervonat.

Beregszász, márc. 23.

(Saj. tud.(Szajkófalva község határában egy 15 kocsiból álló tehervonat, mely fával volt megrakva kisiklott és lezuhant a töltésről. A vonat személyzetéből 2 ember meghalt, a többiek életveszélyesen megsebesültek.

Firczák Gyula felvette az utolsó kenetet.

Budapest, márc. 23.

(Saját tud. Firczák Gyula munkácsi görög katholikus püspök állapota igen válságos. A főpap felvette az utolsó kenet szentségét. A püspök állapotában javulás nem remélhető.

NYILTTÉR.

PÉNZ

Olcsó

tőketörlesztéses kölcsönöket

10—75 évre folyósit, ugyszintén régi drágább kamatu kölcsönöket kicserél, convertál a lehető legrövidebb idő alatt

Házak, szőlők, földbirtokok

örök árban való adás-vétel vagy bérletét a legsikeresebb eredménynyel közvetiti.

Földbirtok parczellázását

saját költségén elvállalja és financirozza.

Faludi Ignácz utóda

BARNA ARTHUR

bankbizományi és ingatlan forgalmi irodája

NAGYVÁRAD, MÉSZÁROS-UTCZA 2-ik SZÁM.

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával müvészikivitelben szájpadlás nélkül is készit **kitünő hirnevü**

Fogműtermében

Özv. **Dr. Deákné**

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

Fekete Sassal szemben

GUTORI FÖLDES KELEMEN

aradi gyógyszerész által készitett

MARGIT-CRÊME

legjobb arckenőcs mely 2-3 nap alatt ifjitja és szépiti az arcot.

Margit-Créme egyedüli szer szeplő, májfoltok, pattanások, bőratka (Mitesser) ráncok, kiütések stb. ellen.

Margit-Créme páratlan szer bőrpattanások, wimmerlik, arc- és kézvörösödés, napbarnitás ellen.

Margit-Créme bámulatos hatása abban rejlik, hogy bőrre kenve, ez rögtön felveszi és ez okozza azon csodás átalakulást, hogy egy szeplővel, vagy májfoltokkal fedett arc 2—3 nap alatt fehérré lesz.

Margit-Créme teljesen ártalmatlan, nem zsiros, az arc nem lesz fényes, azért nappal is használható.

A Földes-féle Margit-Créme

ára: nagy tégely 2 korona, kis tégely 1 korona.

Margit-puder fehér, rózsa vagy créme szinben 1 kor. 20 fill.

Margit-szappan darabja 70 fillér.

Csakis akkor valódi, ha minden doboz gutori FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Arad, felirattal és cimerrel van ellátva.

Utánzatoktól óvakodjunk!

Kapható:

SZERKESZTŐI PÓSTA.

A husvéti mellékletre szánt dolgozatokat szíveskedjenek t. munkatársaink e hó végéig beküldeni

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése

Budapesten

A gabonatőzsdén tegnap változatlan volt az irányzat.

Határidők zárlata:

Áprilisi buza — — — —	11·27
Októberi buza — — — —	10·74
Áprilisi rozs — — — —	9.60
Októberi rozs — — — —	8·59
Áprilisi zab — — — —	9.72
Októberi zab — — — —	8 38
Májusi tengeri — — — —	8·72
Juliusi tengeri — — — —	8·68

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény — —	856.50
Osztrák hitelrészvény — —	650.—
Jelzálogbank — — — —	489.50
Leszámitoló és pénzváltó —	547·—
Közuti vasut — — — —	783 50
Osztrák államvasut részvény —	737·—
Salgótarjáni kőszén — —	721·—
Városi vasut — — — —	426·—

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság.

Hirdetmény.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság 1912 január 24-én tartott közgyülése elhatározta, hogy a társaság részvénytőkéjét 7500 drb uj 200 koronás n. é. részvénytkibocsájtása által két millió ötszázezer koronáról

négy millió koronára

emeli fel.

Ezen uj 7500 drb részvény átvételére a régi részvényesek elővételi joggal birnak a következő feltételek mellett:

1. Az uj kibocsájtásu részvények 250 kor. vételárban bocsájtatnak ki, melyből 200 korona az alaptőkéhez, 50 korona a rendes tartalékalaphoz csatoltatik.

2. Minden 5 régi részvény birtokosának 3 uj részveny átvételére van joga. Tartozik azonban a 250 korona vételáron felül darabonként 3 koronát bélyeg- és kiállitási-dij cimén megfizetni.

3. Az elővételi jog gyakorlásának záró határideje 1912 február 20. Az ezen határidőben elővételi jogot gyakorolt régi részvénybirtokosok tartoznak:

1912 február 20 ig darabonként	53	koronát
1912 március 15-ig »	100	»
1912 április 10-ig »	100	»

valamint 1912. január 1-től a fizetés napjáig járó 6 százalék kamatot az intézet pénztáránál készpénzben befizetni.

Az uj részvények 1912 január 1 től kezdve az üzlet hasonban részesülnek.

Felkérjük ennélfogva mindazon t. részvényeseket, kik a kibocsájtandó uj részvényekre az elővételi jogot gyakorolni óhajtják, hogy részvényeiket a fent kitüzött záró határidőig, vagyis 1912 február 20 ig az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutassák és a fizetendő összeg első részletét teljesitsék, mivel ezen határidő letelte után az elővételi jog nem gyakorolható.

Nagyvárad, 1912. január 24.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Igazgatósága.

Kiadók!

Május 1-én jutányos házbérrel 2—4 szobás lakások stb. Ugyanitten egy üzlethelyiség, alkalmas borbély, szabó cipész és mészárosnak, Bővebbet Körös utcá 33. szám.

FŐ A SZORGALOM ÉS A PONTOSSÁG!

Puskás Károly

uri divat férfi szabó, Szent János-utca 45. sz.

Elvállalok mindennemü férfi ruhák készitését a legujabb divat szerint izléses kivitelben, valamint elvállalok átalakitást, javitást, tisztitást. Hitelképes egyéneknek kedvezményes részletfizetésre is készitek a legszolidabb árban.

Mintáim vannak dús választékban elsőrendü gyárakból.

Szalonna, plombozott lóhere, luczerna, bükköny, len és kendermag, árpa, zab kitünő minőségben kapható. Gabona és termények vásárlása.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társ. áruosztály.

Teleky-utcza 3-ik szám, banképület.

Védjegy: „Horgony".

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótléka

egy régjónak bizonyult háziszer, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult **köszvénynél, ... osúznál** és **meghüléseknél.** .....

Figyelmeztetés. Silány hamisitványok miatt beváslárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a **„Horgony"** védjegygyel és a **Richter** cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K —.80, K 1.40 és K 2.— és úgyszólván minden gyógyszertárban kapható. — Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, **Budapest.**

Dr. Richter gyógyszertára az „Arany oroszlánhoz", Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Kiadó legelő terület.

A nagyváradi lat. szert. káptalan Begécsi gazdaságban Geszt község határában kiadó 200 kataszrális hold legelő terület.

Értekezhetni Jancsó Lajos uradalmi számtartónál Iklódpuszta u. p. Nagyvárad.

Uj női kalap divattermemben

elegáns modell-kalapok dús választékban kaphatók, ugyanott alakitást is elvállalok, a nagyérdemü hölgyközönség becses pártfogását kéri

ROSENBERG L.

Kapucinus-utca 4. szám

a volt Lázár-nővérek helyiség udvarában

Tisztelettel értesitem a n. érd. hölgyközönséget, hogy külföldi tanulmányutról visszatérve, megszereztem a külföldi modeleket,

a legujabb divat szerint ugy kosztümök, mint francia munkát és javitásokat olcsó árban készitünk.

Szives megkeresést kér

Kohn Simon

női-szabó

Teleki-utcza 40. Incze-ház.

Mindenkit érdekel!

Van szerencsém Nagyvárad város és vidéke t. közönségének tudomására hozni, hogy **Nagyváradon, Olaszi Bazár-épületben (Szigház mellett)** egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

vegytisztitó és vas aló

üzletet nyitottam.

Elvállalok férfi, női ruhákat, katonai egyenruhákat, szőnyegeket, függönyt, butorszövetet, napernyőt, kesztyüt, szőrmeárukat a legegyszerübbtől a legdiszesebb kivitelig, teljesen bontatlan tisztitásáért a legmesszebbmenő jótállással jutányos dijazás mellett Magamat nagybecsü pártfogásukba ajánlva maradtam

Tisztelettel

STEINER M.

vegytisztitó

Kincset ér

a TORDY-féle

Hollandi 3 király tea, mivel nemcsak hashajtó, hanem egyuttal étvágyjavitó, gyomortisztitó, emésztést elősegitő, bélmüködést szabályozó, nemkülönben a legmakacsabb gyomor bajon is segit. Csomagja (kbl. 10—12-szeri használatra) 30 fillér.

Minden gyógytárban kapható.

Nem szabad, dehogy szabad!

stb. kuplékat, népdalokat, katona és cigányzenét élethüen játsza az eredeti

„A 1) R I A“

beszélő gép,

mely 5 legujabb duplalemezzel csak 40 korona. »Wagner Hangszerkirály«-nál, Budapest, József-körut 15. szám. — Gyorsjavitó mühely. — Használt lemezeket becserél. Nagy fényképes árjegyzék ingyen.

Gyermekkocsik, kerti butorok, utazó kosarak, bőráruk, női ridikülök, sétabotok és játékáruk, ugyszinte mindennemü bazárcikkek legolcsóbban beszerezhetők:

Kolin Náthán-nál

Rákóczi-ut 10. szám.

Feldstrick Kálmán

kön vkötészete és dobozgyártása

Nagyvárad, Rákóczi-ut Moskovits-ház

A Széchenyi étteremmel szemben.

Készit mindennemü a szakmába vágó munkát a legegyszerübb és a legdiszesebb kivitelben.

Nagyvárad-város, Biharvármegye, Magy. kir. itélőtábla, a Nagyvárad és vidéki M. kir. Adóhivatalok, M. kir. honvédhadapródiskola és a megyei összes főszolgabirók és körjegyzők szerződéses szállitója.

Hatóságilag engedélyezett végeladás.

Az egész berendezés és egy 6 sz. Wertheim szekrény eladó.

Üzletünket véglegesen feloszlatjuk, miért is jó hirnevü **rőfös, női divat és confectio áruraktárunkat**

hatóságilag engedélyezett végeladással

kiárusitjuk. A legjobb minőségü vásznak, férfi és női fehérnemüek, szövetek, függönyök, szőnyegek és minden e szakmába vágó czikkek

eddig sehol nem volt olcsó árban, részletekben és

egy tömegben is készpénz fizetés mellett eladatnak. Tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai

Rákóczi-ut, HUZELLA czéggel szemben.

Az üzlethelyiség kiadó.

Partie árusoknak csakis az esti órákban.

Kossuth Lajos-utcza 4. sz. alatt egy **modern 3 szobás** emeleti lakás, szükséges mellékhelyiségekkel

május 1-től kiadó.

Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

LEGUJABB

tavaszi és nyári

női kalapformák legolcsóbban

Nagy Mihálynál

Szent János-u. 1. szerezhető be.

Női kalapok átalakitása és diszitése, valamint mindennemü férfikalapok vasalása elvállaltatik.

Rézmüves és rézöntő mühely

Nagyvárad, Kolozsvári-utca 50.

Legujabb divat szerint vállalok szeszgyári berendezéseket, u, m. **szilva pálinka** főző üstöket és minden e szakmába vágó rézöntő munkákat, ugy nyers öntéseket, mint kész munkákat, **harangokat** stb. jutányos árban. Költségvetés dijtalan. Levelekre azonnal válasz

Mosó üstökben nagy raktár.

Telefon 682. Telefon 682.

Szives megbizást kér

Szalavetz Mór

rézmüves és rézöntő.

NAGY OCCASIO

különleges csillárokban

különféle finom régi és uj **URI SZOBA** berendezés, perzsaszőnyegek, eredeti olajfestmények, bronzáruk (égőtestekkel), rézbutor, ugyszintén többféle dísztárgyak, — továbbá kávésnak, cukrásznak, jó karban levő **khinai ezüst** kávés és thea kanál, gyufatartó stb. felszerelések mint

alkalmi áruk

a legelőnyösebben beszerezhetők:

Budapest, Andrássy-ut 35. I emelet.

Viszontelárusitóknak árkedvezmény

Telefon 31—04.

Értesitem

a n. érd. közönséget, hogy a mai naptól kezdve mindennap friss lóhusból készült virstli, szalvaládé, páriser, szalámi és mindennemü füstölt husok lesznek kaphatók a Szent László téri **hussátor** mellett. Tisztelettel

STOLCZ HENRIK.

Értesitès.

Van szerencsém az igen tisztelt megrendelőim és a nagybecsü közönség szives tudomására hozni, hogy a **KOVÁCS és LUX cégből kiléptem** s üzletemet ideiglenesen

Füzes-utcza 14. szám

alá helyeztem át. Készitek **modern butorokat, portálékat, kávéház és üzletberendezéseket, épület-munkákat. Május 1-től villanyerőre berendezve, külön butor osztály.** A n. é. közönség szives pártfogását továbbra is kérve, vagyok teljes tisztelettel

Kovács Zsigmomd, müasztalos.

Lakás: Körös-utca 9.
Telefon szám 10 87.
Mühely: Füzes-u. 14.

Sarkadi és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utcza 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs" és „szabadlengésü" járattal, réz kerekekkel. — Olcsó árak.

TÖBB ÉVI JÓTÁLLÁS.

VILLANYERO BERENDEZÉS.

SAJÁT HÁZ. ÁRJEGYZÉK KIVÁNATRA.

Bükkfa parkett

fedélcserép, mész, cement, gipsz, fedéllemez, elszigetelőlemez, nád,

Budweissi kályhák

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Épület- és disszmü bádogos.

Fürdőszobák berendezésére legdiszesebb és legcélszerübb kivitelben a modern technika legtökéletesebb rendszere szerint, valamint vizvezetékek elkészitésére legmelegebben ajánlhatjuk

DENGELEGI ÁRMIN

BÁDOGOS,

vizvezetékszerelő és fürdőszoba berendező céget, Nagyváradon, Kolozsvári-utca 44. sz. alatt,

amely elsőrangu, legtartósabb anyaggal dolgozik és lelkiismeretes munkát szállit.

ELVÁLLAL minden e szakmába vágó munkákat, épületek fedését, kerti és egyéb locsoló csapok készitését. Igen jutányos áron a közönség teljes megelégedésére.

PÁRTOLJUK A HAZAI IPART!

Háznál is eszközlendő butortisztitás!

Székek fonását, pulitirozását, ugyszintén bármilyen butorok tisztántartását **jutányos árban vállalja**

Csepüs Katicza

székfonó mester, Rákóczy-utcza 22. szám.

Meghivásra azonnal jövök. — Aki ezen lapra hivatkozik, engedményben részesül.

TELEFON 684 SZÁM.

PÁRTOLJUK A HAZAI IPART!

Saját érdeke,

hogy lehetőleg összpontositsa szükségleteinek beszerzését egy cégnél, mert ezuton védi érdekeit legjobban.

ELŐNYEI: 1. Nem kell ismeretlen cégekhez fordulnia.
2. Nem lesznek szétágazó kötelezettségei.
3. Állandó összeköttetésnél pontos és reális kiszolgálást biztosit magának.
4. Állandó összeköttetése mindig vigyázni fog önt vevőjének megtartani.

Saját érdeke, hogy csak ismert, előkelő céget tiszteljen meg bizalmával.

Aufrecht és Goldschmied utóda

Elek és Társa r.-t.

Budapest, IV., Károly-körut 10. sz.

Kaphatók kényelmes havi lefizetésre, állandó összeköttetésnél folyószámlára is:

1. A magyar és német irodalom összes termékei.
2. Képek.
3. Bőröndök és bőröndáruk.
4. Férfi fehérnemüek.
5. Látcsövek.
6. Fényképkészülékek, felszerelések.
7. Vadászfegyverek, pisztolyok, flóbertek.
8. Chinaezüstáruk.
9. Csillár- és petroleumlámpák
10. Rézbutorok.
11. Szőnyegek.
12. Mindennemü hangszer.

Tuloldali 12 osztályunk összes czikkei elsőrangu minőségüek és minden osztály czikkeiről külön kimeritő árjegyzékkel rendelkezünk és a kivánt árjegyzéket ingyen és bérmentve küldjük.

Elvünk: Vevőkörünk megtartása, pontos kiszolgálás méltányos árak révén.

Minden felvilágositással szivesen szolgálunk.

NEUMANN M.

CSÁSZ. ÉS KIRÁLYI UDVARI SZÁLLITÓ

Nagyvárad
BÉMER-TÉR 4
TELEFON: 88

FÉRFI-, FIU- ÉS LEÁNYKA-RUHÁK-TELEPÉNEK

TAVASZI NAGY ÁRJEGYZÉKE MEGJELENT.

KIVÁNATRA INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

PÉNZ **PÉNZ** PÉNZ

HA SZERENCSÉS PÉNZT SZEREZHET A

FREDIN

CIPŐKRÉMMEL MERT

MINDEN 100-ik DOBOZ FENEKÉN 20 fill

MINDEN 1000-ik FENEKÉN 1 Korona

TALÁLHATÓ

SELLE & KARY

WIEN XIII

BUDAPEST. VI. BAJNOK-UTCZA 2/B.

Hirdetésre legalkalmasabb a „Tiszántúl”.

VARJU FERENC

műbútor asztalos

DAMJANICS-UTCZA 30. SZ.

Készit minden néven nevezendő modern butorokat stb. — Elvállal javitásokat jutányos árban.

Telefon 1153. Interurbán Telefon 1153.

Hölgyek figyelmébe!!!

Igen kedvelt

Zsigmondy-fűző

remek, kipróbált és kedvelt jó szabásu egyenes Reform és csipő-fűző a hasat minden nyomás nélkül fűzi és a testnek remek formát kölcsönöz, a gyomrot szabadon hagyja. Kizárólag egyedül csak

Izsák Lidiánál

rendelhető meg. — Becses pártfogását továbbra is kérve, teljes tisztelettel

Izsák Lidia

A Szigligeti-szinház müvésznőinek egyedüli fűzőszállitója.

Nagyvárad, Nagy Sándor-utcza 1.

Nem mesés, de jó áruit ajánlja

MEZEY JÁNOS és Ta

NAGYVÁRAD, SZT. LÁSZLÓ-TÉR ÉS TELEKI-UTCA SAROK.

Bőjti czikkei:

Ét-olaj, mindennemü pácolt halak, csemege-sajtok, székely tömlőturó, tea-vaj, friss és aszalt gyümölcs, déli gyümölcsök, száraz és sósvizben conservált főzelékek.

Asztali és csemege-borok. Pezsgők, franczia likörök. Cognac.

Husvétra: prágai és kassai sódar.

Nagy raktár: gazdasági, konyhakerti és virágmagvakból, ólomzárolt zsákokban.

Friss töltésü be'- és külföldi ásvány gyógyvizek, forrás termékek. Kávék a legzamatosabb fajok, gyors pörkölőn azonnal megpörkölve a legkisebb mennyiség is. A nagyérdemü közönség szives támogatását kérjük tisztelettel

Mezey János és Társa

TELEFON 249. TELEFON 249.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utcza 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készitését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

192

Toronyóra

alapos javitá-át, tisztitását bárhol vidéken, jutányos ár mellett elvállalja

NAGY SÁNDOR

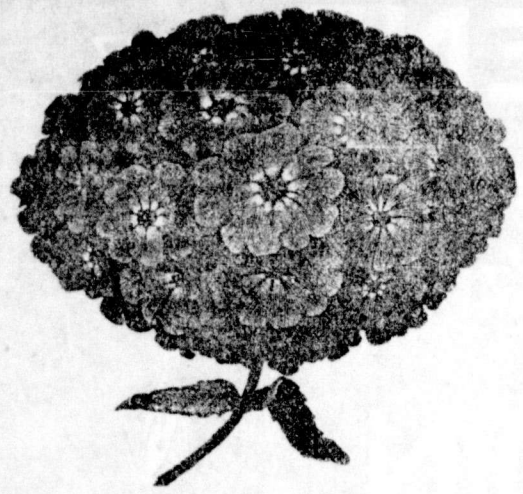
Bihar-Böszörményi lakos, toronyórás. Felszólitásokra azonnal megjelenik. Becses pártfogást kér

Nagy Sándor

Bihar-Böszörményi lakos, Katona Gergely házánál.

u. p. Mezőkeresztes.

Alapittatott 1850. Alapittatott 1850.

Van szerencsém a n. é. gazdaközönségnek ajánlani a **legkitünőbb**

vető-magvaimat.

Valódi eredeti kitüntetett

takarmányrépa-fajokat.

Oberndorfi kerek sárga;

Mamuth óriás hosszu vörös, eckendorfi olajbogyó sárga palackalaku hosszu.

Állami lag vizsgált arankamentes, magyar lucerna, stiriai vörös lóhere.

Pázsit díszfü vegyülék.

Angol perje, muhar, bükköny, paprika-köles, kendermag, kék mák, dug hagymák, cukor-cirok. Kifli-burgonya.

Gazdálkodó és kereskedő urak figyelmét fel hivom jutányos áraimra.

A legjobb konyhakerti virágmagvak és gumók.

A t. gazdaközönség b. megrendeléseit a legnagyobb készséggel várva, maradok kiváló tisztelettel:

Dell'Ortó Károly

magkereskedése a „Zöld Koszoru"-hoz.

Nagyvárad, Szent László-tér.

Képes árjegyzéket kivánatra bérmentve küldök.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesitek csomagolási költség nelkül.

Ungváry és Tokai

Bankbizományi birtok-vásárlási, eladási és erdő becslési irodája

RÁKÓCZI-UT 10. SZAM.

Halló! Halló!

A nagyérdemü közönség szives figyelmét felhivom, bádogos és vizvezeték szerelő mühelyem megtekintésére.

KÖLTSÉGVETÉS DIJTALAN.

Szives pártfogást kér

Kóródy István,

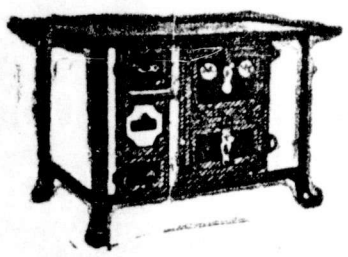
bádogos és vizvezeték szerelő.
Kórház-u. 3. vagy Páris-u. 30.

Uradalmak, gazdaságok, Községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmülakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.

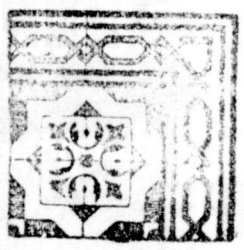
Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegáruk állandó raktáron.

Drótkeritéseket a legjutányosabb áron készit.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Ifjabb Walla József

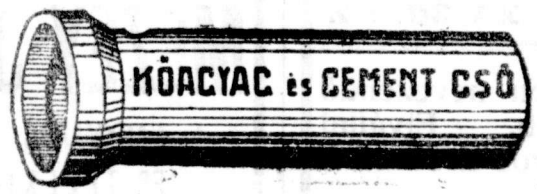
mozaik, cementáru- és műkőgyára, épitési anyagok raktára

Padló, falburkolás és betonépitkezési vállalat

Budapest. VII., ROTTENBILLER-UTCA 15. SZ.

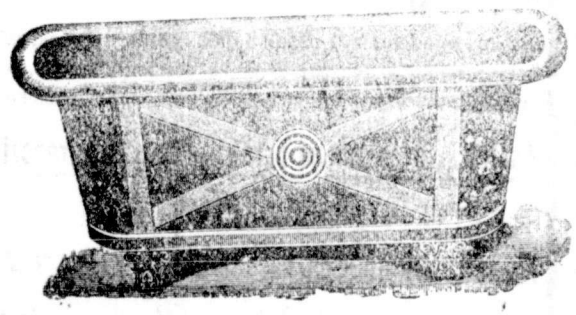
Márványmozaik-lapok, mintázott cementlapok, karmantyus betoncsövek, különféle műkőmunkák, granit-terazzó, beton munkák, csatornázások, falburkolások, mettlachi lapok, keramit- és klinker-lapok, fayence-lapok.

Telefon 76—36.

Telefon 76—36.

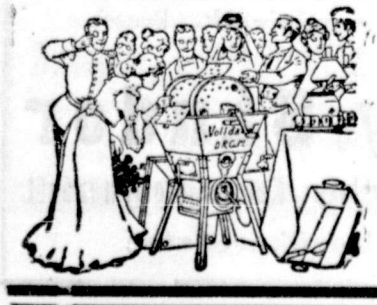

Fürdőkádakból

legnagyobb választék minden nagyságban.

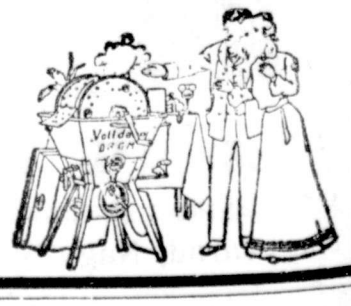

Ruha mosó és mangorló gépek, modern konyha berendezések kizárólag

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóci-ut. Telefon 390.

Szent László-nyomda részvénytársaság, Nagyvárad.